

Uitvoering Gewijzigd Amendement 52

Nederlandse taal en armoede

Onderdeel: armoede

Aanleiding

Provinciale Staten hebben op 7 februari 2020 bij de behandeling van het Uitvoeringskader Sociale Agenda ingestemd met het Gewijzigd amendement 52 Nederlandse taal en armoede (hierna: amendement 52). Provinciale Staten hebben besloten om een bedrag van € 1,5 mln. aan de procesmiddelen van de Sociale Agenda toe te voegen, met onder andere als doel gemeenten te ondersteunen om armoede in Limburg te voorkomen of te bestrijden. Bovendien hebben Provinciale Staten een bedrag van € 1,2 miljoen gereserveerd voor integratie in de Sociale Agenda in te zetten om de beheersing van de Nederlandse taal, bij zowel de doelgroep NT1 (mensen waarbij Nederlands de eerste taal is) als NT2 (mensen waarbij Nederlands de tweede taal is), te verbeteren en digibetisme te verminderen.

Middels deze notitie geven wij invulling en uitvoering aan het onderdeel armoede van het amendement 52. De basis voor deze notitie is een brede verkenning d.m.v. diverse gesprekken met in- en externe partners uit het veld.

Wat is de opgave?

Volgens de laatste (voorlopige) CBS-cijfers uit 2019 moeten in Limburg zo'n 37.200 particuliere huishoudens van een laag inkomen (minder dan € 9.250) zien rond te komen. Het betreft hier 63.100 personen, waarvan 14.000 kinderen tot 18 jaar. Landelijk leeft 7,8% van de kinderen onder de armoedegrens, in Limburg ligt dat percentage op 8,1%. Wordt de armoedegrens getrokken bij 120% van het sociaal minimum dan betreft het in Limburg 105.700 personen, waarvan 19.300 kinderen oftewel 11,2%. Bij deze grens gaat het landelijk om 10% van het totaal aantal kinderen. Kinderen volgen de armoederisico's van hun ouders. Relatief gezien is armoede onder kinderen het grootst ten opzichte van armoede onder andere leeftijdsfasen.

De coronacrisis had in eerste instantie veel gevolgen voor het gezondheidssysteem, maar leidde direct ook al tot een economische crisis. De te verwachten gevolgen hiervan zullen zijn een afname van werkgelegenheid en toename van de werkloosheid. Doorgaans leidt een economische crisis tot een toename van de armoede: mensen verliezen werk, wat leidt tot een inkomensdaling die niet in alle gevallen adequaat opgevangen wordt door inkomensondersteuning in de sociale zekerheid. In de nasleep van de economische crisis is het zeer aannemelijk dat de verwachte toename van de armoede tot een toename van het aantal problematische schuldsituaties zal leiden, vooral onder mensen met een risico op armoede.

Uit een onderzoek van de Sociaal Economische Raad uit 2017 is gebleken dat 6 op de 10 kinderen die in armoede opgroeien gezinnen zijn met werkende ouders. Kinderen die opgroeien in armoede lopen een vergroot risico op isolement, slechtere leerprestaties en probleemgedrag.

De vooruitzichten op de arbeidsmarkt voor schoolverlaters zullen door de economische crisis en de afname van de werkgelegenheid waarschijnlijk aanzienlijk verslechteren. De toename van de werkloosheid tijdens de vorige crisis was het grootst onder jongeren met een vmbo-opleiding of een mbo-opleiding op niveau 1 t/m 3. Beleid dat inzet op scholing en gezondheid kan wezenlijk bijdragen aan het voorkomen en verminderen van armoede onder de aankomende generaties.

Armoede heeft zijn uitwerking op alle leefgebieden. Mensen die langdurig in armoede leven hebben last van stress, voelen zich ongelukkiger, hebben minder kans op een passende baan, volgen veelal een ongezonde leefstijl en maken grotere kans op ziekten en uitval in de maatschappij. Wanneer mensen langer dan een jaar in armoede leven, neemt de kans dat zij hier nog uitkomen drastisch af.

Het feit dat mensen in armoede leven en de stress die hiermee gepaard gaat, leidt ertoe dat hun doenvermogen¹ afneemt en minder actie ondernemen om uit de armoede te komen.

De overheid dient zorg te dragen voor bestaanszekerheid van de bevolking en het armoede- en schuldenbeleid zijn voornamelijk bij de lokale overheden belegd. In Limburg zetten gemeenten vanuit hun wettelijke taken zich in om armoede te bestrijden.

Hierin worden zij gesteund door tal van partners die zich ook inzetten om deze maatschappelijke problematiek aan te pakken, zoals Burgerkracht Limburg, de Kledingbank, de Voedselbank, Stichting Leergeld, het Jeugdfonds Sport, Jeugdfonds Cultuur, de Kredietbank Limburg en diverse andere maatschappelijke organisaties.

De Sociale Agenda draagt hier ook aan bij. De Sociale Agenda zet in op het versterken van de zelfredzaamheid en de samenredzaamheid en het vergroten van de participatie in de samenleving van Limburgers in een kwetsbare positie. Dit betreft met name Limburgers die in armoede leven, eenzaam zijn, in onveiligheid leven, een taalachterstand hebben, laaggeletterd of digibeet zijn en de integratie van nieuwe Limburgers. Door zelfredzaamheid te vergroten kunnen (kwetsbare) Limburgers langer vitaal blijven en mee blijven doen aan de samenleving.

1 Doenvermogen: niet-cognitieve kenmerken die samenhangen met de mentale vermogens 'in actie komen', 'met tegenslag omgaan', volhouden' (WRR 2017).

Wat doen we al?

Voor het versterken van de zelfredzaamheid en de vitaliteit van de Limburgers en het vergroten van de participatie in de maatschappij wordt optimaal gebruik gemaakt van de provinciale sociale basisinfrastructuur als onderdeel van de Sociale Agenda. Deze is gericht op het ondersteunen van partners die provinciebreed georganiseerd zijn en een belangrijke bijdrage leveren aan het leef- en vestigingsklimaat van Limburg, die de sociale cohesie bevorderen en Limburgers in een kwetsbare positie ondersteunen en een stem geven aan Limburgers. In deze zogenaamde 'sociale basisinfrastructuur' ondersteunen wij diverse organisaties die zich rechtstreeks met het armoedevraagstuk in Limburg bezig houden, namelijk drie maatschappelijke organisaties en Stichting Burgerkracht Limburg.

Maatschappelijke organisaties die vanuit het Kader Maatschappelijke Organisaties worden ondersteund:

- Stichting Voedselbank Limburg Zuid – Distributiecentrum Limburg – deze organisatie biedt directe voedselhulp aan de armste mensen. Het Distributiecentrum vormt een essentieel logistiek draagvlak voor de provincie Limburg van Voedselbanken Nederland.
- Kledingbank Limburg – deze organisatie verwerft en verstrekt gratis kwalitatief goede kleding aan de minima. Tevens stimuleert en activeert zij de maatschappelijke betrokkenheid en de sociale activering van de doelgroep.
- Stichting Leergeld – deze organisatie bevordert de educatieve ontwikkeling en de recreatieve, sociale en sportieve ontplooiing van kinderen en hun gezinnen met minimale financiële middelen.

Stichting Burgerkracht Limburg maakt eveneens onderdeel uit van de provinciale sociale basisinfrastructuur. Zij heeft in de vierhoek 'overheden-kennisinstituten-bedrijfsleven-burger (groeperingen)' de rol van de vertolker van de stem van de burger met als (kern)taak de ondersteuning van (kwetsbare) burgers. Stichting Burgerkracht zet zich daarvoor in door de zelfredzaamheid, samenredzaamheid, participatie, vitaliteit en gezondheid van (kwetsbare) burgers in Limburg te bevorderen en werkt samen met ketenpartners uit het sociaal domein. Stichting Burgerkracht zet zich in om nieuwe en bestaande burgerinitiatieven te stimuleren, die erop gericht zijn armoede te verlichten en te voorkomen. Zij doen dit door het ondersteunen met informatie en met het tot stand brengen van afstemming met andere ketenpartners en overheden. Initiatiefnemers krijgen handvatten aangereikt waarmee ze aan de slag kunnen en het initiatief zelf duurzaam kunnen uitwerken, uitvoeren en beheren.

Jeugdfonds Sport wordt door de Provincie Limburg ondersteund. Dit fonds, dat nauw samenwerkt met het Jeugdfonds Cultuur en de Stichting Leergeld Limburg, maakt het voor kinderen uit arme gezinnen mogelijk om te kunnen meedoen. Met dit fonds kunnen contributie, lesgeld en in sommige gevallen zelfs materialen worden betaald voor deze kinderen. Het fonds zet met een gerichte actie in op het realiseren van een groter bereik onder de doelgroep kinderen in armoede. Hiertoe wordt in samenwerking met Stichting Leergeld Limburg een brede mediacampagne ondersteund met een aparte en allesomvattende nieuwe website waar alle provinciale en gemeentelijke goede-doelen-fondsen op komen te staan. Doel is zoveel mogelijk uniformiteit voor de doelgroep, verwijzers en professionals aan te brengen.

Motie 2719 Jetten, inzake steun kwetsbare kinderen.

Provinciale Staten hebben op 18 december 2020 deze motie aangenomen en hebben daarmee Gedeputeerde Staten opgeroepen om een bedrag van € 125.000 te reserveren uit de vrijgevallen middelen uit de eindejaarbijstelling, ten behoeve van het Jeugdfonds Sport Limburg, het Jeugdfonds Cultuur Limburg en de Stichting Leergeld Limburg en deze middelen in te zetten daar waar de nood het hoogst is.

In overleg met de genoemde fondsen en de Stichtingen Leergeld Limburg en Burgerkracht Limburg wordt ingezet op een project genaamd 'De Kleine Beurs'. Het betreft een bewustwordingscampagne en een online portal met als doel alle voorzieningen op het gebied van sport, cultuur en leren bereikbaar te maken voor kinderen uit gezinnen die financieel onvoldoende draagkrachtig zijn (hieronder vallen ook zaken als eten, kleding, spullen, vervoer, klussen en praktische hulp). De campagne moet er toe bijdragen dat 31 gemeenten in Limburg hierbij aan sluiten en gezinnen de weg naar ondersteuning vinden (ook n.a.v. de verwachte toename vanwege de economische crisis). Naast deze campagne:

- komen er verwijzingen naar lokale initiatieven die een bijdrage kunnen leveren aan de bestrijding van armoede en tot het vergroten van de participatie.
- wordt bij professionals de bewustwording over gezinnen, waar sprake is van stille of verborgen armoede vergroot, te denken valt ook aan ZZP'ers of een gezin waar beide ouders werken maar een minimaal inkomen hebben.
- wordt ingezet op de verwachte toename van het aantal aanvragen ten gevolge van de economische crisis medio 2021.

Voor de realisering van het project 'De Kleine Beurs' is een bedrag van € 75.000 gemoeid. De resterende middelen ad € 50.000 worden verdeeld over de fondsen Limburg als aanvulling op hun budget.

Intensivering kindervelzijn en kinderarmoede (PS-motie 2362, 2018)

In deze motie verzoeken PS om een voormalig jeugdzorgbudget van € 1,0 mln. eenmalig extra te investeren om direct (d.w.z. 'in natura') kinderarmoede te verlichten en zo het kindervelzijn te vergroten. Hier wordt momenteel uitvoering aan gegeven door middel van

de ondersteuning van een gezamenlijk project van de fondsen Leergeld, Jeugdfonds Sport en Jeugdfonds Cultuur én initiatieven van de gemeenten Weert en Roermond. Prioriteit daarbij ligt bij het bereiken van alle ouders en hun kinderen die, alhoewel ze daar voor in aanmerking komen, nog geen gebruik maken van de diverse mogelijkheden tot ondersteuning. Ook wordt er extra ingezet op kinderen uit gezinnen waar sprake is van stille armoede, kinderen die gehandicapt zijn en kinderen die over uitzonderlijke talenten beschikken. Bij de uitvoering van dit amendement wordt afgestemd met dit project.

Waar zet het amendement op in?

- Het 'gewijzigd amendement 52 Nederlandse taal en armoede' is aangenomen bij de behandeling van het Uitvoeringskader Sociale Agenda (07-02- 2020). Provinciale Staten hebben besloten om:
 - een bedrag van € 1,5 mln. aan de procesmiddelen van de Sociale Agenda toe te voegen, met onder andere als doel gemeenten te ondersteunen om armoede in Limburg te voorkomen of te bestrijden.

Amendement 52 geeft een richting aan de invulling van deze middelen door onder andere gemeenten te ondersteunen. Bij de uitwerking van amendement 52 hebben we breder gekeken dan gemeenten. Binnen het sociale domein wordt armoedebestrijding door een brede 'coalitie' aan ketenpartners aangepakt. Om die reden zijn ook samenwerkingsmogelijkheden met scholen/scholenkoepels, maatschappelijke organisaties, Stichting Burgerkracht Limburg, Cubiss Limburg, etc. verkend.

Hoe geven we hier uitvoering aan?

De focus bij de inzet van deze procesmiddelen is gericht op het voorkomen en/of bestrijden van armoede in Limburg en dient daarbij aanvullend te zijn op hetgeen reeds wordt uitgevoerd.

Zoals hierboven beschreven belemmert leven/opgroeien in armoede de ontwikkeling van kinderen en het kunnen meedoen. Hierdoor hebben ze geen gelijke kans en geen gelijke start. Jongeren moeten de kans krijgen om vaardigheden te leren, onderwijs te volgen en hebben allemaal recht op een startkwalificatie. Het gedachtegoed van positieve gezondheid is bij de uitvoering van dit amendement, net als bij de uitvoering van de Sociale Agenda, de basis. Binnen de zes pijlers van positieve gezondheid is omgaan met geld van belang voor het dagelijks functioneren.

Dit leidt tot de volgende 3 doelen voor de uitvoering van het amendement:

1. Het verwerven van financiële vaardigheden bij leerlingen en studenten in het voortgezet onderwijs (met name in het VMBO en in het MBO) en/of leerlingen van groep 7 en/of 8 van een Gezonde Basisschool van de Toekomst. De onderwijs carrière gemotiveerd en met beschikking over financiële kennis en kunde afronden om vervolgens op een goede manier te kunnen starten met een werkcarrière, met volwassenheid en met een mogelijk toekomstig gezin.
2. Professionals werkzaam met in het voorschools en/of basisonderwijs herkennen signalen betreffende armoede, waarbij tevens aandacht is voor het vergroten van kennis ondersteuningsmogelijkheden (zoals fondsen en stichtingen die zich inzetten tegen armoede) en het vergroten van gespreksvaardigheden (zoals het voeren van oudergesprekken).

3. Het voorkomen en/of bestrijden van armoede bij volwassenen vanaf 18 jaar, daarbij wordt ook ingezet op het verbeteren van de levenssituatie van deze volwassenen.

Voor de uitvoering van amendement 52 wordt aangesloten bij de criteria opgenomen in de Sociale Agenda, waarmee de inzet van de middelen geborgd wordt gericht op Limburgers in een kwetsbare positie en ingezet wordt op bewezen interventies met aantoonbare resultaten bij de burgers in samenwerking met de betrokken partijen. Daarbij dienen activiteiten gericht op het voorkomen en/of bestrijden van armoede bij te dragen aan één van de drie gestelde doelen in de uitwerking van het amendement. In aanvragen dient aanvullend beschreven te worden op welke wijze een initiatief bijdraagt aan het doenvermogen van een burger in armoede. Het doenvermogen moet daarbij bijdragen aan een gelijkere kans in de maatschappij. Toelichting hierover is opgenomen in bijlage 1. De nadere subsidieregeling Sociale Agenda 2020-2023 zijn hiervoor gewijzigd vastgesteld.

Financieel kader

Als onderdeel van het Uitvoeringskader december 2019 Sociale Agenda vallen de middelen ad € 1,5 mln. voor amendement 52 (fcl 69218, taak 8155/A20101) binnen programmalijn 2.1 Sociale Agenda, Zorg en Veiligheid, onderdeel 2.1.1 Sociale Agenda en Zorg Programmabegroting 2020 e.v. jaren.

Aanvragen kunnen worden ingediend via het aanvraagformulier Nadere subsidieregels Sociale Agenda Limburg 2020-2023.

Eén maal per jaar zullen wij Provinciale Staten informeren over de voortgang en verwachtingen weergeven voor de komende periode. Dit zal als herkenbaar onderdeel opgenomen worden in de voortgangsrapportage Sociale Agenda

Bijlage 1: Criteria en doelstellingen Gewijzigd amendement 52 Nederlandse taal en armoede – onderdeel: armoede.

Voor de uitvoering van het amendement wordt aangesloten bij de criteria opgenomen in de Sociale Agenda. Ondersteuning vanuit het amendement dient inhoudelijk bij te dragen aan de gestelde doelen van dit amendement. Daarbij dient bij de uitvoering voldaan te worden aan onderstaand aanvullend criterium.

Criteria van de Sociale Agenda:

activiteiten die ondersteund worden moeten een bijdrage leveren aan één van de doelstellingen van de programmalijnen van de Sociale Agenda en daarnaast dienen ze te voldoen aan alle hieronder genoemde criteria:

- bewezen interventies;
- meetbare resultaten;
- opschaalbaar of reproduceerbaar;
- doelmatig, pragmatisch zijn en bijdragen aan structuurversterking;
- de uitvoeringsrol ligt primair bij andere partners;
- betrokkenheid van publieke en private partijen;
- provinciale cofinanciering maximaal 50%.

activiteiten die ingediend worden dienen te voldoen aan het criterium 'doenvermogen'. Dit criterium is gericht op het verbeteren cq. vergroten van het doenvermogen van een burger in armoede, dat leidt tot gelijke kansen in de maatschappij. Daarnaast dienen ze zich te richten op één of meer van de volgende criteria:

- de activiteiten richten zich op leerlingen/studenten in het voortgezet onderwijs (met name in het VMBO en in het MBO) waarbij ingezet wordt op het verwerven van financiële vaardigheden en/of;
- de activiteiten richten zich op professionals werkzaam in het voorschools en/of basisonderwijs en zijn gericht op het herkennen van signalen betreffende armoede. Deze activiteiten dragen tevens bij aan het vergroten van kennis over de ondersteuningsmogelijkheden (zoals fondsen en stichtingen die zich inzetten tegen armoede) en aan het vergroten van gespreksvaardigheden (zoals het voeren van oudergesprekken) en/of;
- activiteiten zijn gericht op het voorkomen en/of bestrijden van armoede bij volwassenen vanaf 18 jaar, daarbij wordt ook ingezet op het verbeteren van de levenssituatie van deze volwassenen.